

sandsynligt, at 5 sådanne mønter på så tilfældig vis skulle havne på samme voldsted, når der i øvrigt fra Danmark vest for Øresund kun kendes i alt 61 fundmønter fra denne konges regeringstid? Yderligere forklaring synes nødvendig.

Uden direkte at nævne problemet demonstrerer også *Lennart S. Madsen* i sin gennemgang af 4 gamle Hans Neumann-udgravninger i sønderjyske voldsteder (Grimsborg, Jels, Refsø og Dresvold) at møntmaterialet undertiden giver andre resultater end de øvrige fund. Således gøres der i tilfældet Refsø ikke rede for det problem, at der i forbindelse med anlæg, der henføres til senmiddelalder/tidlig renaissance er fundet to mønter fra omkring 1330 og omkring 1380.

To af bogens artikler peger på, at forsvar ikke kun var knyttet til borganlæg, hvad enten de var kongelige eller private. Også byerne har spillet en rolle. *Vivi Jensen* behandler på baggrund af Kolding Bys Bog byens bevæbning og betalinger til bådsmænd i perioden o. 1490-1635. *Per Kristian Madsen* rekonstruerer på grundlag af tegninger og malerier fra 1800-årene og arkivalier Nørreport i Ribe.

Sidst (eller rettere først) og ikke mindst indeholder bogen en oversigt over Hans Stiesdals forfatterskab, samlet af *Marianne Poulsen*.

Der er med Hikuin 19 sat Hans Stiesdal en solid mindstøtte. Måtte den inspiration, som i årene er udgået fra Hans Stiesdal, holde sig levende, så det store værk om Danske Voldsteder fra oldtid og middelalder kan genoptages og færdiggøres på linie med Danmarks Kirker.

Poul Dedenroth-Schou

GRO STEINSLAND: Det hellige bryllup og norrøn kongeideologi. En analyse av hierogami-myten i *Skirnismál*, *Ynglingatal*, *Háleygjatal* og *Hyndluljóð*. Solum Forlag, Oslo 1991. 366 sider, ill. With an English summary.

Da viktorianske religionshistorikere opdagede, at der i ellers højtestimerede religioner som den græske fandt kultisk samleje sted, opfandt de termen »hieros gamos«, det hellige bryllup, for dog at kunne omtale det. Nu til dags er det kultiske samleje vel ikke ligefrem unævneligt; til gengæld bruger religionsforskere termen »hieros gamos« om ethvert erotisk forhold mellem mytiske figurer, uden at hævde, at de hver gang har haft nedslag i egentlig kult, men dog så enhver har lov til at håbe det bedste. I Snorres *Heimskringla* står der, at Freys kone hed Gerd Gymsdatter, og at deres søn var sveernes ældste kendte konge, Fjolnir. I Eddadigtet *Skirnismál* fortælles, hvorledes Frey sætter sig i Hlidskjálv, får øje på jættepigen Gerd og fyldes af begær efter hende; han sender sin tjener Skirnir ud for at forføre Gerd pr stedfortræder; Skirnir lover Gerd rige gaver, elleve guldæbler og guldringen Drøbner, men hun afslår; dernæst truer han med at slå hende med staven Gambantein, så at hun vil blive ramt af ødelæggende seksuel galskab, og under indtryk af denne trussel indvilliger Gerd i at tilstå Frey et stævnemøde i lunden Barre. Det er bogens tese, at *Skirnismál* handler om hedensk herskerideologi, og at stævnemødet i skoven er et »helligt bryllup«. Dette gentages besværgende side op og side ned uden nogensinde at blive bevist. Bogens gennemgående metode er de frie associationer: Del er lig helhed, og lighed er identitet: når Hlidskjálv ligner et kongeligt højsæde, er det identisk med kongens højsæde og brudeseng! Selv ulighed kan være identitet, blot den er

symmetrisk: Når Gerd afslår de elleve guldæbler og mødet i lunden og derfor trues med, at hendes liv skal blive til tidsler, finder Gro Steinsland identitet med Bibelens syndefaldsmyte, hvor Adam og Eva lader sig friste til at spise af æblet, hvorefter de forjages fra haven, mens jorden bliver til torne og tidsler for dem! Værket er domineret af en særlig form for logisk fejlslutning, den samme, hvormed Erasmus Montanus »beviste«, at Per Degn er en hane: Jorden, landet, *Jord*, er en jættekvinde; Gerd og Skade er jættekvinder; ergo er Gerd og Skade lig Jorden! De elleve guldæbler er æbler; herskerens rigsæble er et æble; ergo er guldæblerne lig med herskerinsigniet rigsæble! Drøbner er en guldring; den nordiske konges herskersymbol er en guldring; ergo er Drøbner et herskersymbol! Gambantein er dannet af et ungt træskud; kongesceptret er formet som et ungt træskud; ergo er Gambantein lig med et kongescepter! Til fuldbyrdelsen af et socialt legitimeret bryllup hører et samleje; Gerd indvilliger i et samleje med Frey; ergo indvilliger hun i et bryllup! Summa summarum: Guden Freys og jættekvinden Gerds samleje i lunden Barre er et »helligt bryllup«, der konstituerer herskermagten, idet han personificerer herskeren, hun jorden, landet, og deres afkom er den »protologiske« kongefjølner! Gennem folkeskolens undervisning i mængdelære kan niårige børn bringes til at indse, at denne form for slutning er forkert, blot ved at tegne den som to cirkler inden i en tredje. Men når voksne mennesker ser den gentaget over 324 sider, tilkender de den doktorgraden. Gro Steinlands magisk glidende, skridende væv af associationer er af det stof, som drømme gøres af. Bogen rejser spørgsmålet om, hvor grænsen går mellem fantasi og videnskab i religionsforskningen.

Rikke Malmros

L. E. FAUERHOLDT JENSEN: *Vikingernes Danmark. Den sømilitære Ledingsorganisations administrative inddeling og De danske Bispedømmer o. 1140.* Aalborg Universitetsforlag, 1993. 135 s., kr. 168.

Denne bogs forfatter er landinspektør af profession og erhvervede i 1986 den filosofiske doktorgrad ved Odense Universitet for en afhandling om danske kornmål i 1600-tallet; siden har han videreført sine metrologiske studier i flere afhandlinger, således *Mark sølv, mark penninge, mark korn: Mønt og Vægt i Danmark 1000-1340* (Odense Universitetsforlag 1990) og *Mark Guld, mark jord - leding: jordinddeling i Danmark 1200-1340* (Aalborg Universitetsforlag 1991). Den her foreliggende afhandling er ment som en fortsættelse og afslutning af disse tidligere arbejder og som et forsøg på at vise de metrologiske resultaters implikationer for den almene historie. Dens formål er at fastlægge vikingetidens sømilitære ledingsorganisations geografisk-administrative udformning i perioden fra o. 850 til 1016, og de danske bispedømmers og det danske kongeriges udstrækning o. 1140.

Meget i denne bog vil overraske selv garvede kendere af perioden. Ikke så meget Faurholdt Jensens første hovedpåstand: »at det oprindelige 'virkelige' Danmark kun bestod af Jylland og Fyn, mens Sjælland og øerne øst for Storebælt er erobringer fra Sverige«. Lignende tanker er i nyere tid fremført af N. C. Skouvig i *Hardeknud I og Hardsyssel. Jellingdynamastiets oprindelse* (1977), og tidligere i Lis Jacobsens *Svenskealdets Fald* (1929) uden at vinde tiltro. Nok så op-